

ENTORN DE JESÚS I PAU

Jordi SÁNCHEZ BOSCH

Facultat de Teologia de Catalunya

Sempre m'ha impressionat la gràcia de Lluç presentant les reacció dels deixebles d'Emaús mentre caminaven amb Jesús: tenien a la mà totes les premisses per a creure en la resurrecció del Mestre, però no hi havia manera que en traguessin la conclusió, fins que Jesús mateix no els la va revelar.

I me n'he recordat pensant que fa cinquanta anys, en segons quins ambients, un congrés com el que avui encetem no s'hauria pogut ni plantejar. Els estudiosos més crítics coneixien els Evangelis i coneixien les cartes de Pau, però amb prou feines eren capaços de descobrir Jesús a través dels Evangelis i, quant a les cartes de Pau, hi veien un bon gruix de doctrina, però que Pau s'havia elaborat tot sol, prescindint de l'Església que l'havia poc o molt acollit. En aquelles circumstàncies era impossible plantejar cap mena de relació directa entre Pau i Jesús.

1. EL PRINCIPI DE LA CERTESA TOTAL

S'enfrontaven a segles de tradició cristiana, que veia els Evangelis i les cartes de Pau com a peces d'un mateix entramat, però és que la tradició no era crítica, no era científica. L'element que conduïa els crítics a no veure cap mena de continuïtat entre Jesús i els Evangelis i entre aquests i les cartes de Pau es pot anomenar el principi de la certesa total. Si no hi ha certesa total en les raons a favor de la historicitat (mal sigui, relativa) dels Evangelis, direm que històricament no es pot saber res de la vida de Jesús. Si no hi ha certesa total respecte de la dependència literària de textos paulins respecte de textos evangèlics,

seus bons fruits en el camp dels estudis bíblics: diríem que n'ha donat molts:

quan ens ha dit que algun punt de la tradició és totalment cert, entenc que hi podem pujar de peus, precisament perquè el principi de la certesa total és especialment reticent respecte de tot allò que diu la tradició. El mal és quan en algun punt no s'arriba a la certesa total, cosa normal en història, senzillament perquè les dades històriques ofereixen moltes més possibilitats que no pas certes. Aleshores hi haurà partidaris de la certesa total que titllaran de ridícul, per poc científic, tot allò que no estigui irrefutablement demostrat.

Per començar, diguem que ningú no ha portat fins a les últimes conseqüències el principi de la certesa total: molts han estat implacables a l'hora de rebutjar una posició, però, al mateix temps, han estat enormement condescendents amb possibilitats no demostrades a l'hora de construir la seva pròpia teoria. És a dir (ni que soni a paradoxa): que pel camí de la «major certesa» han arribat a la «menor probabilitat».

En aquest sentit ens cal subratllar que l'historiador, igual que l'arqueòleg i a semblança del detectiu, ha de ser especialment zelós a l'hora de recollir totes les engrunes de certesa que li poden mostrar les fonts. I, quan les tindrà totes recollides, caldrà que deixi volar la inspiració a la recerca d'una teoria, que no serà totalment certa, però més probable que moltes altres.

Sobretot els qui som conscients de tenir fe sabem que la fe no és producte d'una demostració però s'integra perfectament amb una colla de vivències i d'experiències. Hi ha qui pretén que només es regeix per la racionalitat, però, tant si és optimista com si és pessimista, si s'examina una mica a fons, veurà que la seva ment és dominada per *a priori* no demostrats.

2. JESÚS I PAU

Tornant al tema de Pau i Jesús, avui dia ens sentim més a prop que en altres temps de descobrir, si no les *ipsissima verba*, globalment la paraula del Mestre. Quant a Pau, no dubtem de l'autenticitat de bona part de les cartes que porten el nom de l'apòstol. El problema és que, a partir de la publicació dels Evangelis, tots els escriptors cristians es van sentir obligats a citar literalment aquelles que havien rebut com a paraules del Mestre, mentre que Pau, que escriu abans d'aquella publicació, té una posició totalment diferent: no vol transcriure sinó traduir: vol expressar la seva fe jueva en termes de cultura grega i, al mateix temps, vol expressar en termes de cultura urbana allò que ha rebut en termes de cultura rural. Això farà especialment difícil que puguem arribar a descobrir dependències literàries clarament demostrades: sí que tanmateix trobarem temes semblants i alguns indicis a través dels quals podrem entendre que Pau els ha après de Jesús.

En aquesta línia es mourà el congrés que acabem d'encetar. Desitgem que aquesta línia continuï i ajudi a crear consens entorn d'una realitat que, des de la

fe, veurem sempre amb simpatia: la idea que Jesús és el Mestre de l'Església, i Pau, un bon deixeble de Jesús.

3. PAU I JESÚS

Permeteu-nos d'apuntar, en pla de corol·lari, com Pau, d'una manera indirecta, dóna suport als nostres Evangelis com a reflex autèntic de la vida de Jesús. En Ga 1,13s i Fl 3,5s ens dóna a entendre que ell mateix, en el passat, havia perseguit l'Església per fidelitat a la Llei de Moisès i a les tradicions dels pares: vol dir que, en els anys trenta, Jesús era conegut per les seves interpretacions de la Llei, que xocaven amb les dels fariseus, és a dir, que Jesús va ser aquell Mestre que parla amb l'autoritat que els Evangelis ens mostra.

Per altra banda, en 1Co 15,3-7.11 ens presenta el misteri de la mort i la resurrecció de Crist, secundat pel testimoni de tots els apòstols, com el fonament de la fe, predicat per tots els mestres cristians. Això lliga amb el fet que tots quatre Evangelis, d'una manera prou concordant, acaben parlant de la mort i la resurrecció de Crist.

A propòsit d'aquest fet, no em puc estar d'acabar amb una pregunta: sabem que de les perícopes comunes a Mateu i Lluc, però que manquen en Marc, se n'extreu la idea d'una font, anomenada «Q», en la qual manquen els relats de la passió i la resurrecció de Crist, que figuren en tots quatre Evangelis. L'existència de tal font, sense els relats de la passió i la resurrecció, no planteja especials problemes, mentre no la considerem un evangeli total, sinó una simple recopilació de *logia*, sense més pretensions. Però la tradició heretada de la *Formgeschichte* ens porta a veure comunitats darrere cada «peça» del Nou Testament. Aleshores, de la font «Q» en podríem deduir que existia una comunitat que creia en la paraula de Jesús, però no en la seva passió i la seva resurrecció? El testimoni de sant Pau, concretament 1Co 15,11 («Sigui jo, siguin ells, així prediquem i així heu cregut»), ens predisposa a la resposta negativa.

Jordi SÁNCHEZ- BOSCH

Còrsega, 530, 1er. 1a.

08025 BARCELONA

E-mail: jsanchezboch@netscape.net